

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

58-1

BRNO 2017

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 58
Volume 58

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Nákončí saxu z hrobu v Blučině-Cezavách (obr. 2, str. 105).
Sax-sword strap-end from the tomb of Blučina-Cezavy (Fig. 2, Pg. 105).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2017
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2017 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

PALEOLIT PALEOLITHIC PALÄOLITHIKUM

BRNO (K. Ú. LÍŠEŇ, OKR. BRNO- -MĚSTO)

„Hrubé podsedky“, Líšeň/Podolí I. Bohunicien.
Sídliště. Systematický výzkum.

V roce 2016 jsme navázali na výzkum z roku 2015 (Škrdla 2016) a zkoumanou plochu jsme rozšířili severním a východním směrem (obr. 1). V roce 2016 jsme prozkoumali plochu 30 m², za oba roky tedy celkem 46,5 m². Nalezené artefakty byly zaměřovány ve třech souřadnicích a veškerý sediment byl plaven na 3 mm sítěch. Celkem bylo v letech 2015 a 2016 získáno 613 artefaktů a dalších 2964 artefaktů bylo nalezeno při proplavování sedimentu. V surovinovém spektru převládá rohovec typu Stránská skála (více než 90 %), který je doplněn radiolaritem (červená a zelená varieta), eratickým silicitem a místními surovinami (spongolit, sluňák, ojediněle rohovec typu Krumlovský les).

V souboru převažuje debitáž. Nástrojů (včetně neretušovaných levalloiských hrotů) je pouze 29 kusů (5,8 % – bez započtení drobných artefaktů z výplavu). Patky převažují mírně hladké (35,4 %) nad fasetovanými (28,0 %), o něco méně je korových (13,1 %), lomených (10,8 %), bodových (9,0 %) a lineárních (3,7 %). V případě směrů negativů předchozích úderů na dorsální straně artefaktu výrazně převažují jednosměrné (56,0 %) nad bidirekcionálními (19,4 %), korovými (11,9 %), hřebenovými (upravená hrana jádra, 7,5 %) a dostřednými (5,0 %), ojediněle se objevil úštěp typu janusz (0,2 %). Zajímavým technologickým rysem je přítomnost dorsální abraze, která je zřetelně patrná na 18 artefaktech. Objevují se i odštěpky z retušování, které představují metricky jak úštěpy, tak ojediněle i čepelky. Na žádném z posledně zmíněných artefaktů není patrná retuš, tyto artefakty tak nelze klasifikovat jako aurignacké mikrolity. Jde tedy spíše o vedlejší produkt retušování než o cílový artefakt. Některé z nich bylo možné složit dohromady.

Předběžné zhodnocení technologického a typologického spektra souboru, který byl nashromážděn v průběhu let 2015 a 2016, naznačuje ve srovnání s dosud známými kolekcemi bohunicieny výrazný úbytek levalloiské složky na úkor složky mladopaleolitické. Zdáli je tato skutečnost dána charakterem lokality (mimo výchoz suroviny, více sídlištní charak-

ter), nebo soubor představuje jinou facií bohunicieny či dosud nezachycený technokomplex z počátku mladého paleolitu s prvky bohunicieny, bude předmětem dalšího výzkumu.

V kategorii nástrojů výrazně převažují škrabadla, která jsou vyrobena většinou na čepelích či jejich zlomcích. Některá jsou poměrně masivní a vysoká, ale typické aurignacké karenoidální škrabadlo kolekce neobsahuje. Za pozornost stojí hroty – jerzmanovický hrot a další dva artefakty s částečnou ventroterminální retuší, proximální fragment levalloiského hrotu a drobný levalloiský hrot, oba s fasetovanou patkou, a distální zlomek konvergentně retušovaného hrotu. Dále kolekce obsahuje tři odštěpovače a dvě klínová rydla, retušovanou čepel a zlomek další retušované čepel. Kolekci nástrojů uzavírá artefakt s vrubem, příčně retušovaný artefakt a fragment hrubého bifasu nebo jádra.

Kromě kamenných artefaktů bylo získáno i 19 fosilních schránek plžů třetihorního stáří. V některých schránkách je prokazatelně zhotoven otvor, jedna nese známky řezání a několik z nich má na svém povrchu stopy po červeném barvivu. Dále byly v celé ploše výzkumu nalézány drobné hrudky červeného barviva (21 ks) a několik drobných, většinou přepálených zlomků kostí.

V roce 2015 byla z drobných uhlíků, které byly volně rozptýleny v nalezové vrstvě, získána série radiokarbonových dat, které mají značný rozptyl a u nichž není zřejmá souvislost s osídlením (Škrdla 2016, obr. 1). V roce 2016 se oproti roku 2015 podařilo zachytit čochky uhlíků, které obsahovaly i artefakty. Materiál z těchto čochek byl zaslán do radiokarbonové laboratoře v Poznani a do Weizmannova institutu v Izraeli. Po rozplavení vzorků bylo získáno příliš malé množství uhlíků na aplikaci metody ABOx-SC, proto bude opět použita tradiční AMS radiokarbonová metoda s přípravou vzorků metodou ABA. Uhlíky byly determinovány jako *Larix/Picea*.

Výzkum byl podpořen projektem GAČR č. 15-19170S.

Tereza Rychtaříková, Petr Škrdla, Jan Novák, Ondřej Mlejnek, Ladislav Nejman, Vít Záhorák,
Anna Hanzelková

Literatura

Škrdla, P. 2016: Brno, k. ú. Líšeň (okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 57(1), 151–152.

Resumé

Brno (Líšeň Cadastre, Brno-město District), „Hrubé podsedky“, Líšeň/Podolí I. The area excavated in 2015 in Líšeň/Podolí I (Škrdla 2016) was extended in 2016 (Fig. 1). The total area excavated during 2015 and 2016 is 46.5 m² with 613 artifacts recovered during excavation and a further 2964 small artifacts obtained during sediment screening. Charcoal samples (in all cases determined as *Larix/Picea*) collected from charcoal lenses were sent to Poznań and Weizmann Institute of Science for dating. Tertiary fossil mollusc shells represent the most important finds. Some of them are perforated and covered by red ochre.

Obr. 1. Líšeň/Podolí I. Výzkum v roce 2016.
Fig. 1. Líšeň/Podolí I. 2016 excavation.

DOLNÍ VĚSTONICE (OKR. BŘECLAV)

Lokalita II a III. Dozor nad stavebními pracemi, laboratorní výzkum.

Cíle výzkumu v Dolních Věstonicích v roce 2016 byly dány jednak terénními pracemi, které se dotkly okrajových částí lokalit II a III, jednak skenováním paleoantropologické sbírky.

Lokalita DV II, profil pod Kalendářem věků

Výkop pro přístavbu penzionu U Langrůvůz rozkryl profil pokleslého sprašového tělesa severně od klasického profilu věstonické cihelny (obr. 2). Na bazi probíhají tři šedočerné polohy půdních sedimentů: spodní, nejtmavší, má při bazi souvislou polohu sutě, střední má na bazi jednotlivé vápencové klasty, zatímco nejvyšší se jeví jen jako světle šedá šmouha. Svrchní část profilu tvoří několik metrů okrově hnědé spraše.

Lokalita DV III, profil západ-severozápad – východ-jihovýchod

Oprava silnice po sesuvech v roce 2014 (Svoboda *et al.* 2013) a stabilizace svahu rozkryla v severozápadní části lokality DV III mocné, převážně sprašové souvrství, a to pod i nad stávající silnicí.

Ve stupňovitém profilu nad silnicí (obr. 3), v relativní výšce minimálně 25 m nad hladinou jezera, leží na bazi světlé šedoohnědé jemnozrné písky a prachy, patrně neogenního stáří. Uprostřed odkryvu vystupují v této výškové úrovni deformované fluvialní písčité štěrky s valouny o průměru 2–15 cm, oválenými až polooválenými, polymiktního složení, včetně dvou vápencových bloků o průměru 1–1,5 m. Jde pravděpodobně o sedimenty středopleistocenní dyjské terasy.

Střední část profilu tvoří několik metrů mocné souvrství soliflukcí rozvlečených, tmavě hnědých, šedě skvrnitých a šmouhovaných sprašových hlín a půdních sedimentů. Na západoseverozápadní straně jsou viditelné poklesy, porušující šedočerné humózní půdní sedimenty a parautochtonní černozemě. Součástí tohoto souvrství jsou rozvlečené čočky s jílovitými písky a hojnými angulárními klasty jurských vápenců o průměru 2 až 5 cm, rozvlečené polohy uhlíků a kostí a zuby pleistocenní fauny. Osteologický materiál zahrnuje fragmenty lebky a končetin velkých býložravců; jeho význam spočívá v uložení hluboko pod předpokládanou úrovní gravettien, takže bude předmětem podrobnějšího rozboru.

Svrchní část profilu tvoří svrchnopleistocenní, okrově hnědé spraše s pseudomyceliemi CaCO₃. Do tohoto povrchu jsou zahloubena tři údolí vyplněná hnědými splachovými sedimenty s šedočernými pohřbenými horizonty na bázi; místy je pod nimi i další B-horizont.